

Våldets omfattande hälsopåverkan och NNS-Nationella Nätverket för Samordningsförbundens regeringsuppdrag Konferens i Gävle 2019-09-19

Hur påverkas den psykiska och fysiska hälsan av att se/höra eller utsättas för ett direkt psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld?

Vad innehåller regeringsuppdraget till Socialstyrelsen, Jämställdhetsenheten, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och NNS/Samordningsförbunden?

**Anita Kruse - Sakkunnig inom våldsområdet med uppdrag för NNS
Mobil 0703-751978 E-post anita.kruse@gmail.com**

Mordförsök mot kvinna och två barn

En kvinna och två barn fick livshotande skador när de attackerades av en man i en bostad i centrala Eksjö. Mannen, som är i 30-årsåldern, greps senare och sitter nu anhållen misstänkt för mordförsök.

Offren togs med ambulans till sjukhus och opererades akut. Deras tillstånd är fortfarande allvarligt, men stabilt, enligt Höglandssjukhuset i Eksjö.

Larmet, som ringdes in av ett barn, kom till polisen strax före klockan åtta på torsdagen.

På adressen påträffade vi flera allvarligt skadade personer som fick föras till sjukhus, säger Erik Terneborn, presstalesperson vid polisen Öst.

Mannen greps senare på järnvägsstationen i grannkommunen Nässjö. Han förhördes under förmiddagen och anhölls därefter misstänkt för tre fall av försök till mord.

Det är inte en främmande man, utan det finns någon slags koppling, mer än så vill jag inte säga, säger Erik Terneborn.

Den misstänkte kommer sannolikt att begäras häktad under fredagen.

Vi jobbar mot att ge in en häktningsframställan, säger åklagare Klas Lööf.

”Den arge”

Reflektioner och
tankar

Gro Dahle, Svein Nyhus

www.cinebox.se

Regeringsuppdraget - Uppdrag om ökad upptäckt av våld m.m. 2019-2021

Regeringsbeslut S2019/01517/JÄM

Regeringen uppdrar åt Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten, AF, FK och Migrationsverket att verka för förbättrad upptäckt av våld m.m. med utgångspunkt i den plan på området 2019-2021 som Socialstyrelsen redovisade 21 maj 2019.

Regeringsuppdraget omfattar även NNS och Samordningsförbunden.

Med våld avses här

- I nära relationer
- Hedersrelaterat våld och förtryck
- Sexuellt våld oberoende av förhållandet mellan gärningsperson och brottsoffer

Fortsättning på regeringsuppdraget:

AF, FK och Migrationsverket ska var för sig utveckla detta arbete gentemot målgrupperna för sina verksamheter

De fem myndigheterna ska samverka i frågor om:

- Rutiner och metoder för upptäckt av våldsutsatthet och våldsutövande – ***Socialstyrelsen bistår***
- Övergripande information om våld, lagstiftning, skydd och stöd – ***Socialstyrelsen bistår***
- Hänvisning till socialtjänst, hälso- och sjukvård samt rättsväsende för berörda individer – ***Socialstyrelsen bistår***
- Förstärkt stöd till relevant personal med klientkontakter

Fortsättning på regeringsuppdraget:

Jämställdhetsmyndigheten ska:

- Ansvara för övergripande samordning, uppföljning och redovisning av både myndighetsgemensamma och myndighetsspecifika insatser
- ***Stödja Nationella Nätverket för Samordningsförbund (NNS) samt följa och utvärdera pilotverksamhet för upptäckt av våld vid några Samordningsförbund***

Fortsättning på regeringsuppdraget:

Samordningsförbunden utgör en rikstäckande struktur för samverkan mellan kommun, landsting/region, AF och FK som med fördel kan involveras i arbetet för att förbättra upptäckten av våld.

NNS har presenterat ett förslag om pilotverksamhet med Samordningsförbund på ett antal platser i landet för att pröva hur förbunden kan samordna såväl insatser för att upptäcka våld som stödinsatser till våldsutsatta.

Vilka är NNS och Samordningsförbundens 7 piloter, kommuner, regioner samt 6 Grupp 2 förbund?

Piloter:

Skellefteå, Jämtland-Härjedalen (**Ragunda**), Samspelet (**Karlstad**), Södertälje, Karlskoga-Degerfors (**Karlskoga**), Vänersborg -Mellerud (**Vänersborg**) och Halland (**Varberg**) samt regionerna Västerbotten, Jämtland-Härjedalen, Värmland, Stockholm, Örebro Län, Västra Götalandsregionen och Halland.

Grupp 2 förbund:

Insjöriket, Umeå, Skaraborg, Fagersta, Sundbyberg och MittSkåne.

Totalt ingår 9 regioner: Västerbotten, Jämtland-Härjedalen, Värmland, Stockholm, Örebro Län, Västra Götaland, Halland, Västmanland och Skåne.

Vad innehåller NNS och Samordningsförbundens projekt mot psykiskt, fysiskt och sexuellt våld?

- Bas- och metodutbildning om våld**
- Att rutinmässigt använda ett validerat frågeformulär om 7 frågor om våld inom Samordningsförbundens ordinarie operativa samarbete mellan FK, AF, Socialtjänsten/Arbetsmarknadsenheter och hälso- och sjukvården**
- Stöd och handledning**
- Utvärdering**

Vad är våld

- Fysiskt våld
- Sexualiserat våld
- Psykiskt våld
 - Materiellt
 - Ekonomiskt
 - Latent
- Försummelse
- Att bevittna/uppleva (se och/eller höra) våld mot närstående
- Hedersrelaterat våld och förtryck
 - Kvinnlig könsstympning
 - Barn – och tvångsäktenskap

Vem utsätter? Vem blir utsatt?

Förekommer i alla:

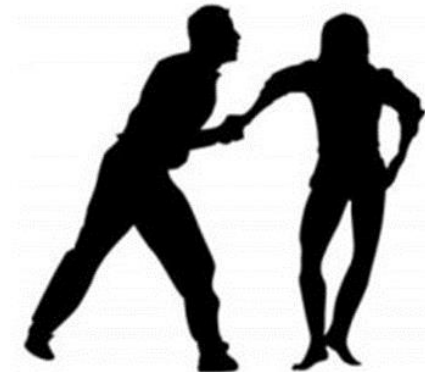
- Samhällsklasser
- Kulturer
- Åldrar

Våra föreställningar kan vara ett hinder!

Våldsutövaren

- **Makt och kontroll**
- **Förnekar och förminskar våldet**
- **Lägger ansvaret för våldet utanför sig själv**
- **Ser sig själv som offer**

Några hälsokonsekvenser

Psykiska

- Rädsla
- Förvirring
- Ångest
- Depressioner
- Missbruk
- Stress
- Sömnstörningar
- Suicidrisk

Fysiska

- Diffusa fysiska symtom
- Mag-tarmsymtom
- Kroniska smärttillstånd
- Blåmärken/svullnader
- Krosskador/frakturer
- Skador på ställen som ej
syns!

Psykiska hälsokonsekvenser

Sambandet mellan våld i nära relationer och kvinnors psykiska ohälsa

- **3 ggr** högre risk för **DEPRESSION**
- **4 ggr** högre risk för **ÅNGESTSYNDROM**
- **7 ggr** högre risk för **PTSD**
- *(Trevillion et al 2012, Chmielowska & Fuhr 2017)*

Betydande (signifikanta) samband mellan psykisk ohälsa och utsatthet för våld i nära relationer för både kvinnor och män

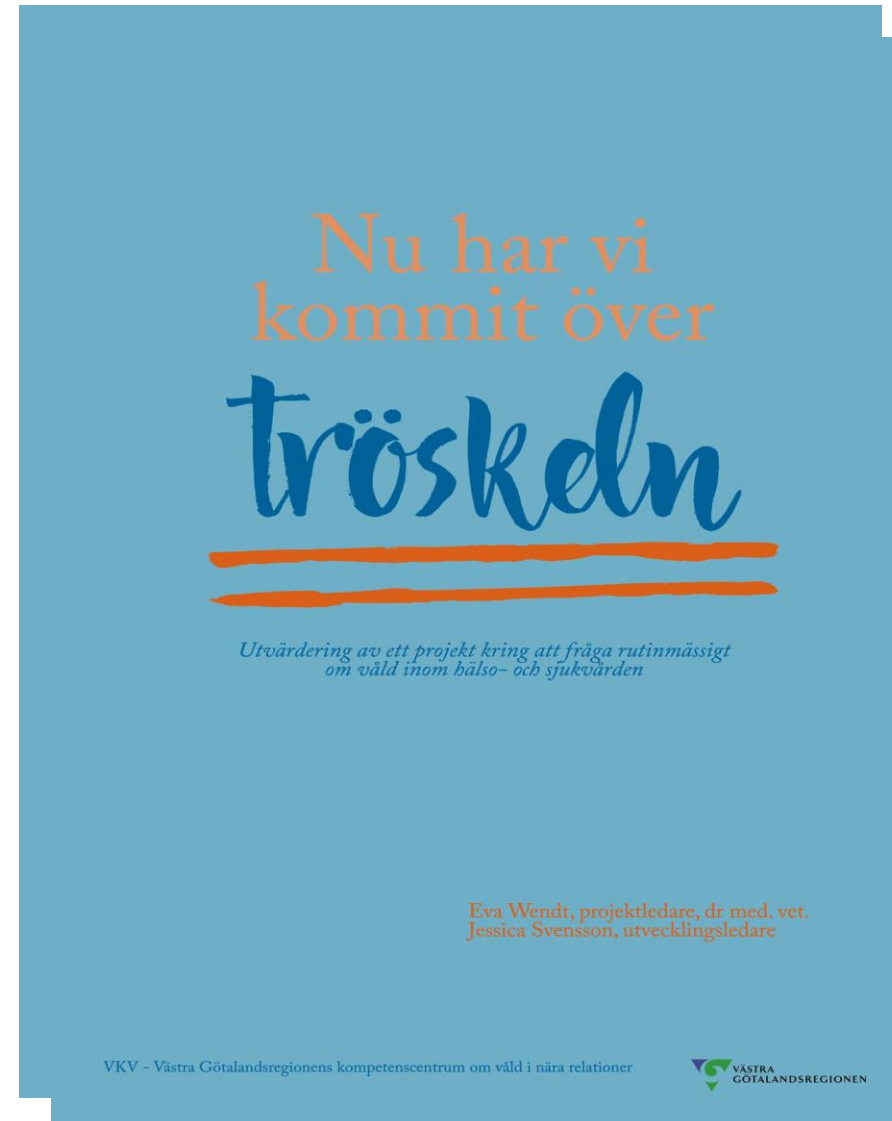
- **67 % av PSYKOS patienter** har under sin **LIVSTID** utsatts för våld och **33%** under **SENASTE ÅRET**
- **53%** av **KVINNORNA** hade blivit utsatta för våld under sin **BARNDOM** och **63 %** som **VUXNA**
- **Ätstörningar**
- **Missbruk**
- **Själv mordstankar**

(Trevillion et al 2012, Oram et al 2013, Bundock et al 2013, Jonas et al 2013)

Rapport från VKV- Västra Götalandsregionen

<http://www.valdinararelationer.se/vkv/forskning/utvardering--rapporter/>

Nu har vi kommit över tröskeln – frågeformulär om våld till 2.400 patienter

Människor som har utsatts för våld söker ofta hälso- och sjukvård på grund av diffusa fysiska och/eller psykiska symtom, ofta utan att vara medvetna om att deras ohälsa kan ha samband med det våld de utsatts för.

Hälso- och sjukvården är en viktig aktör som har både möjlighet och ansvar att fånga upp dessa patienter, även i ett mycket tidigt skede av utsatthet, ***vilket kräver att personalen ställer rutinmässiga frågor om våld istället för att fråga på indikation eller vid misstanke.***

Rapporten "Nu har vi kommit över tröskeln" visar på betydelsen av att identifiera patienter med våldserfarenhet genom att använda den förebyggande metoden att via frågeformulär ställa rutinmässiga frågor om våld till besökare inom hälso- och sjukvården.

Projektets syfte:

- att stärka hälso- och sjukvården avseende att rutinmässigt ställa frågor om våld genom att använda- FOV

Målsättning:

- att kunna använda FOV som ett kliniskt verktyg för att ställa frågor om erfarenhet av våld när personer söker hälso- och sjukvård
- att använda svaren som ett underlag för samtal kring vad som hänt, när det hänt samt att erbjuda insatser – skydd, stöd och behandling i samverkan med andra

Inledande text i frågeformuläret – Frågor Om Våld (FOV) från 18 år

Våld påverkar hur du mår, både psykiskt och fysiskt, därför ställer vi frågor om våld.

Våld mellan vuxna i familjen påverkar även den psykiska och fysiska hälsan för barn och ungdomar negativt.

Det finns hjälp att få om du varit utsatt för våld och/eller om du hört eller sett våld mot en närstående under din uppväxt.

Det finns även hjälp att få om du själv har utsatt någon annan för våld.

(Med närstående menar vi partner, familjemedlem eller släkting)

Validerade frågor om våld framtagna av VKV- Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer.

Frågor Om Våld (FOV) från 18 år

- **Har du blivit hotad, kontrollerad, förnedrad, trakasserad eller liknande av en närstående? (Med närstående menar vi partner, familjemedlem eller släkting)**
Ja Nej
- **Har du blivit slagen, sparkad, knuffad eller skadad på något annat sätt av en närstående?**
Ja Nej
- **Har du känt press att mot din vilja delta i eller se på sexuella handlingar av en närstående?**
Ja Nej
- **Har du varit utsatt för verbala, psykiska och/eller fysiska sexuella kränkningar av en närstående?**
Ja Nej
- **Har du blivit utsatt för våld enligt fråga 1-4 av någon annan person än någon närstående?**
Ja Nej
- **Har du under din uppväxt sett eller hört en närstående bli utsatt för våld enligt fråga 1-4?**
Ja Nej
- **Har du själv som vuxen utsatt någon annan för våld enligt fråga 1 – 4?**
Ja Nej

Jämförelse av våldsutsatthet mellan BVC och Rehab/Bedömningsteam inom studien – Nu har vi kommit.....

Att under sin uppväxt ha bevittnat/upplevt våld mot någon närstående eller annan viktig vuxen uppgavs av

14 procent kvinnor vid BVC

27 procent kvinnor och 31 procent män vid Rehab/Bedömningsteam

Att någon gång i livet hade varit utsatta för en eller flera typer av våld uppgavs av

26 procent kvinnor vid BVC

52 procent kvinnor och 47 procent män vid Rehab/Bedömningsteam

Slutsats

- Utvärderingen visade att under projekttiden började en stor del av personalen att ställa rutinmässiga frågor om våld med stöd av frågeformuläret FOV – Frågor Om Våld.
- **Frågeformuläret identifierade personer som varit våldsutsatta men även personer som utövat våld.**
- Personalen uttryckte att formuläret kunde användas som ett underlag för samtal kring vad som hänt och när det hänt. **Genom att personalen fick kännedom om våldet kunde de erbjuda adekvata insatser.**

För barn som utsätts för direkt våld eller upplever våld från den ena föräldern mot den andra föräldern får det stora konsekvenser.

- **Psykologiska, fysiologiska och sociala konsekvenser.**
- **Barn som upplever våld mot sin förälder eller omsorgsperson riskerar att utveckla en allvarlig och långvarig psykisk ohälsa, som depressivitet, ångest, PTSD, självdestruktivitet, aggressivitet, svårigheter i umgänget med andra barn samt koncentrationssvårigheter och svårigheter i skolan.**
- **Barnen kan också drabbas av hälsoproblem som astma, eksem, magont, förstoppning, sömnsvårigheter, huvudvärk och ätstörningar.**

(Socialstyrelsens dödsfallsutredningar 2016-2017)

Några av våldets konsekvenser för våra ungdomar

Fråga!

- Psykosomatik
- Självskadebeteende
- Suicidalt beteende
- Tidig sexual debut – många sexuella kontakter
- Skam och självanklagelser
- Bristande tillit till vuxenvärlden
- Missbruk
- Utsatta på digitala medier

www.jagvillveta.se –

Ny sajt www.ungarelationer.se

Carolina Överlien, docent vid Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet och Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress i Norge.

Sammanfattning och utdrag från Socialstyrelsens Dödsfallsutredningar 2016–2017

- **Det fanns brister i samordningen av insatser. Samhällsaktörerna arbetade i stor utsträckning parallellt. Relevant information delades inte och ingen samordnad planering genomfördes i samråd med den enskilde.**
- **Våldsutsattheten upptäcks inte. Utredningarna visar att det mest omfattande problemet var att våldet inte upptäcktes av de involverade samhällsaktörerna. Våldet blev oftast inte känt om inte den våldsutsatta på eget initiativ hade vänt sig till en samhällsaktör för att berätta om sin utsatthet.**

Varför fråga om våld?

- Våldet syns inte utanpå
- Patienten/besökaren ser inte sambandet mellan våldet och sin egen ohälsa
- Studier visar att patienter gärna vill få frågor om våld

Att fråga om våldsutsatthet som en del av anamnesen, NCK 2010

Hur kan vi utveckla arbetet för att förebygga våld och ge adekvata insatser när våld har utövats?

Varje år dör vuxna och barn till följd av våld från en närstående.

- Hur kan Hälso- och sjukvården, Socialtjänsten, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och Samordningsförbunden bli bättre på att identifiera tidigare våldserfarenheter hos sina besökare och därmed förebygga våld generellt men även det dödliga våldet?
- Vilka ytterligare beslut och åtgärder behövs för att förstärka verksameters möjligheter att:
 - Förebygga psykiskt, fysiskt och sexuellt våld samt våld i nära relation och på sikt förebygga dödligt våld?
 - Ge akut och långsiktigt adekvat stöd och behandling till de överlevande barnen?
 - Vilket stöd och vilka insatser behövs från nationell nivå? Tex från Socialstyrelsen, SKL, Regeringen och Jämställdhetsmyndigheten eller andra nationella aktörer?

Generaliseringsbara framgångsfaktorer utifrån VKV:s arbete mot våld i Västra Götaland

- **Tydliga, fasta och långsiktiga politiska uppdrag** från Kommunstyrelse och Regionstyrelse eller annat högsta beslutande organ.
- **Tydliga, fasta och långsiktiga tjänsteuppdrag** från berörda förvaltningsledningar.
- Verksamheten och tjänstepersoner som ska genomföra uppdragen ska **placeras nära en förvaltningsledning** för att få ett tydligt mandat för ett genomförande och föra en löpande dialog.
- **Framtagande av organisationsövergripande bas- och metodutbildningar inom våldsområdet.** Hur ser det ut? Vad gör jag och vilken hjälp från andra verksamheter kan jag använda mej av? Inled ett operativt samarbete med dessa.
- **Framtagande av löpande "Genvägar till kunskap"** med korta sammanställningar av aktuell forskning, metoder och lagstiftning inom området som läggs ut på lättåtkomliga hemsidor för påfyllning till berörd personal.
- **Framtagande av detaljerade regionala riktlinjer** som avser all berörd personal inom en eller helst flera kommuner, en region eller en annan verksamhet inom ett geografiskt område. De ska svara på frågor om **VAD** gör jag i olika situationer och **HUR** gör jag?
- **Regelbunden återrapportering både till politiken och olika förvaltningsledningar.**

Länkar

Genväg till forskning är VKV:s forskningsbaserade faktablad. I Genväg till forskning presenteras lättfattliga översikter om forskningsfrågor inom området som har direkt relevans för praktiker.

<https://www.valdinararelationer.se/vkv/forskning/genvag-till-forskning/>

<https://www.valdinararelationer.se/vkv/material/rmr---regionala-medicinska-riktlinjer/>

<https://www.valdinararelationer.se/vkv/forskning/utvardering--rapporter/>

www.ungarelationer.se

Tack för er uppmärksamhet!

**Anita Kruse, sakkunnig inom våldsområdet
med uppdrag för NNS**

anita.kruse@gmail.com.

Mobil 0703-751978